

მარიამ კობერიძე

ქუთაისი და გავითი "შრომა"

1881-1883 წლებში ქუთაისში გამოდიოდა ყოველკვირეული პოლიტიკური და ლიტერატურული გაზეთი "შრომა" (ქუთაისში გამოცემული პირველი ქართული გაზეთი). ეს იყო პროგრესული ახალგაზრდობის ორგანო, რომელიც იდგა ეროვნული განთავისუფლების პოზიციაზე. გაზეთი გამოდიოდა ორშაბათობით. მოცულობა – 4 გვერდი. სულ გამოვიდა 90 ნომერი. რედაქტორი იყო დიმიტრი დადიანი, გამომცემლები: დიმიტრი დადიანი და დიმიტრი ნაზაროვი (დ. კარიჭაშვილი, 1929: 144-1446).

დავით კლდიაშვილი წერდა: "იმ ხანებში ქუთაისის გუბერნატორად იყო გენერალი სლოგოჩინსკი, ტომით პოლონელი, რუსეთის თვითმპყრობელობის თავგამოდებული მოსამსახურე. სლოგოჩინსკიმ დააკმაყოფილა საზოგადოება იმით, რომ არ გადაეღობა, ხელი არ შეუშალა ქუთაისში ქართული გაზეთის გამოსვლას" (დ. კლდიაშვილი, 1981: 302). ქუთაისში პირველი ქართული გაზეთის გამოცემის საქმე დიდი მნიშვნელობის მოვლენა იყო, ამიტომ "ყველა აღტაცებით მიეგება მით უფრო, რადგან იმერეთისკენ საჭირო იყო დრო – გამოცემის დაწყება. აი, დაიწყეს კიდევ. ხელის მომწერთა რიცხვიც კარგად მიდიოდა, გაზეთის მიმართულებაც მკაცრად ექვემდებარებოდა ჩვენს მაჯის ძარღვის ცემას, ჩვენს განზრახვას და მიმართულებას. გაზეთის საბედნიეროდ მისი ცენზურაც ქუთაისში იქმნა დაარსებული" (ზ. ჭიჭინაძე, 1916).

გაზეთის ქუთაისში გამოსვლის ერთ-ერთ მთავარ მიზეზად დასახელებული იყო ის, რომ "გაზეთის ორგანიზატორები სამსახურით თუ საცხოვრებელი ადგილით დაკავშირებული იყვნენ ამ ქალაქთან. ამასთანავე, ისინი მართებულად მსჯელობდნენ: თბილისში გამოდის "დროება", რომელიც საკმაოდ აშუქებს ქვეყნისა და, უპირველეს ყოვლისა, თბილისის ცხოვრებას, ქუთაისში გამომავალი გაზეთი კი პირველ რიგში ადგილობრივ ამბებს მიაპყრობს ყურადღებას" (ნ. ტაბიძე, 1968: 10).

თავდაპირველად გაზეთის ცენზურა ქუთაისში იყო, შემდეგ თბილისში გადაიტანეს. "თბილისელი ცენზურისაგან ამოშლილი ადგილების შევსება ყოვლად მოუხერხებელი ხდებოდა; გაზეთი წესიერად ვეღარ გამოდიოდა; ხან დაგვიანებით, ხან ნაკუწ-ნაკუწად; "მთავრობას იგი არ აუკრძალავს, არ მოუსპია, იგი თავისი ნებით შეჩერდა" – მთავრობას უმანკოდ გამოჰყავდა თავი" (დ. კლდიაშვილი, 1981: 302).

ზაქარია ჭიჭინაძის აზრით: "შინაურ მოქალაქეთა მეოხებით "შრომაზე" სხვა-და-სხვა ცილისწამებანი და ჭორები გაიმართა, "შრომის" ცენზურა თბილისში გადმოიტანეს, ასეთი გარემოება გაზეთმა ვერ აიტანა, მესამე წლის ნახევარს იგი თავის უნებლიედ უდროვოდ მოისპო" (ზ. ჭიჭინაძე, 1916). რა თქმა უნდა, ცენზურის თბილისში გადატანა მრავალ პრობლემას

შექმნიდა: გაზეთის გამომცემლობისათვის "უცნობი" ცენზურა და ტერიტორიული ფაქტორი ბუნებრივად აისახებოდა გაზეთის არსებობაზე.

მნიშვნელოვანია გაზეთ "შრომის" გარშემო შემოკრებილი საზოგადო მოღვაწეების – დიმიტრი დადიანის, დიმიტრი ნაზარიშვილის, ბოსლეველის (ესტატე მჭედლიძის), კეზელის (დავით სოსლანის), სეველისა (დავით ბაქრაძის) და უმწიფარიძის (გრიგოლ ვოლსკის) კულტურულ-საგანმანათლისებლო საქმიანობა ქუთაისში. ამ ორგანოს საქმიანობაში აქტიურად მონაწილეობდნენ აკაკი წერეთელი და კირილე ლორთქიფანიძე – ქართველი მწერალი, საზოგადო მოღვაწე, პუბლიცისტი კრიტიკოსი, მთარგმნელი, ქალაქის ხმოსანი (ა. გოგუაძე, 1956: 139). როგორც ნ. ტაბიძე აღნიშნავს: "დ. დადიანი, დ. ნაზარიშვილი და კ. ლორთქიფანიძე ქმნიან მტკიცე ტრიუმვირატს, დაფუძნებულს ურთიერთგაგებისა და საზოგადო საქმის წინ წაწევის სურვილზე" (ნ. ტაბიძე, 1968: 17).

გაზეთ "შრომის" რედაქტორი დიმიტრი დადიანი ქუთაისის "საადგილმამულო სათავადაზნაურო ბანკის" მმართველად ყოფილა ოთხმოციან წლებში. გაზეთის დაარსებამდე ის თანამშრომლობდა "დროებაში". 1875-1876 წლების "დროების" ფურცლებზე გამოქვეყნებული მისი სტატიებიდან აღსანიშნავია: "მუდამ ცალ-ცალკე, თუ ერთად?" "ერთი შენიშვნა", "ხმა სიმართლისა", "კიდევ ჩვენს მეცნიერებაზე". იმდროინდელი საზოგადოების ყურადღებას იპყრობდა მისი წერილების ძირითადი თემატიკა: საქართველოს მხარეთა პოლიტიკური გაერთიანება, საზოგადოებრივი აზრის გაღვივებაში ლიტერატურის მნიშვნელობა და ქართველი კადრების აღზრდის საჭიროება (ა. გოგუაძე, 1955: 227).

საქართველოს ცენტრალური სახელმწიფო საისტორიო არქივის მასალებზე დაყრდნობით, ა. გოგუაძე აღნიშნავს, რომ მთავრობის წინაშე გაზეთ "შრომის" გამოცემაზე პასუხისმგებლობა დიმიტრი დადიანმა აიღო. გაზეთის გამოცემის საინიციატივო ჯგუფს დ. დადიანის რედაქტორად მოწვევა იმიტომაც აინტერესებდა, რომ მას, როგორც დიდი გვარიშვილს და საქმის კაცს, მთავრობა ენდობოდა და გაზეთის გამოცემის ნებართვა უადვილდებოდა. ამას ადასტურებს მეფისნაცვლის მთავარ სამმართველოში ქუთაისის გუბერნატორის მიერ წარდგენილი დახასიათებაც (ცსსა, ფ. 1/121, 1881 წ., საქმე 6107, ფ. 22-24; ა. გოგუაძე, 1955: 228). აქვე ხაზი უნდა გაესვას ერთ ფაქტსაც: "არც თუ ადვილი იყო დიმიტრი დადიანზე უკეთესი კანდიდატის შერჩევა. მაშინ ქართველებში ბევრი როდი მოიძებნებოდა ისეთი, რომელიც მთავრობის ნდობით სარგებლობდა, გული მამულის ბედნიერებისათვის უცემდა. ამასთანავე, იგი ეკონომიურადაც ძლიერი მემამულე გახლდათ" (ნ. ტაბიძე, 1968:12).

დიმიტრი ალექსანდრეს ძე ნაზარიშვილი დაიბადა 1854 წელს ქუთაისში. მამა წარმოშობით გორიდან იყო. გიმნაზიის დამთავრების შემდეგ მან მუშაობა დაიწყო წმინდა ნინოს სასწავლებელში ქართული ენისა და მათემატიკის მასწავლებლად, მას წარჩინებით ჰქონდა დამთავრებული პეტერბურგის სამედიცინო ქირურგიული აკადემია. იქვე დაიცვა სადოქტორო დისერტაცია. მან მონაწილეობა მიიღო რუსეთ-თურქეთის (1877-1878 წწ.) ომში დუნაის მოქმედ არმიაში, როგორც

ექიმმა. დიმიტრი ნაზარიშვილი 1880 წლიდან იწყებს მოღვაწეობას ქუთაისში სამხედრო ლაზარეთის ორდინატორად. იგი იყო ქალაქის საბჭოს ხმოსანთა ერთი ჯგუფის ე. წ. “განსაკუთრებული კომისიის” შემადგენლობაში გიორგი მაიაშვილთან, კირილე ლორთქიფანიძესთან, იოსებ ოცხელთან და სხვებთან ერთად. 1890 წელს დ. ნაზარიშვილისა და ს. თოფურიას ხელმძღვანელობით ქუთაისში პირველი საქალაქო საავადმყოფო გაიხსნა. 1892 წელს მან ქუთაისში დააარსა პირველი უფასო ამბულატორია ღარიბთათვის, რომელსაც 25 წელი განაგებდა. 1995 წლიდან “ქუთაისის დიმიტრი ნაზარიშვილის სახელობის საოჯახო მედიცინის რეგიონული სასწავლო ცენტრი” მის სახელს ატარებს. 1917 წლის მაისში დიმიტრი ნაზარიშვილისა და სამსონ თოფურიას თაოსნობით შეიქმნა ქუთაისში დასავლეთ საქართველოს ექიმთა კავშირი (nateba.websait.net/biographies/205.nazarisvili; www.nplg.gov.ge/medics/ka/00000888).

დიმიტრი ნაზარიშვილის პუბლიცისტური წერილები იბეჭდებოდა ფსევდონიმით “№”, “ლომკირი” (ა. გოგუაძე, 1955: 228).

გაზეთ “შრომის” აქტიური თანამშრომელი იყო ესტატე მჭედლიძე (ბოსლეველი) – პუბლიცისტი, კრიტიკოსი, მასწავლებელი, რომელიც გარკვეული პერიოდის განმავლობაში მდივნად მსახურობდა გაბრიელ ეპისკოპოსის კანცელარიაში. მისი კრიტიკული მიმოხილვები უმთავრესად ეხება მეცხრამეტე საუკუნის 80-იანი წლების ქართულ მწერლობას, განხილული აქვს ი. ჭავჭავაძის “განდეგილი” და დ. ერისთავის “სამშობლო”. მის მიერ “ქუთათურ ფელეტონებში” გამუქებულია ქუთაისის საზოგადოებრივ-კულტურულ ცხოვრება. აღსანიშნავია მისი პუბლიცისტური წერილები: “იმედი” და მისი კრიტიკოსი პუბლიცისტები” (1882), “კრიტიკული მიმოხილვა” (1882, №48, 1883, №1,3). ის იყო წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების ნამდვილი წევრი. სამწუხაროდ, ახალგაზრდა ესტატე მჭედლიძე მოკლულ იქნა 1885 წელს (<http://www.georoyal.ge/?MTID=5&TID=92&id=3463> <http://www.nplg.gov.ge/ilia/ka/00016043/>).

სამეცნიერო ლიტერატურაში ცნობილია დავით კეზელის რამდენიმე ფსევდონიმი: “დავით სოსლანი”, “არაგველი”, “ზოილი”. ის აქტიურად იბრძოდა ქალთა ემანსიპაციისათვის (ა. გოგუაძე, 1955: 229).

გრიგოლ ვოლსკი დაიბადა 1860 წელს ქუთაისში. მამა პოლონელი იყო, დედა – ქართველი. გრიგოლ ვოლსკი ქუთაისის გიმნაზიაში სწავლის პერიოდში წერდა ლექსებს “უმწიფარიძის” ფსევდონიმით. საინტერესოა გაზეთ “შრომაში” დაბეჭდილი მისი წერილი “თორმეტი შავი დალი”. ამ წერილში გაბედულად აყენებს ახალი ქართული ლიტერატურული ენის განმტკიცებისა და დანერგვის, ენის სიწმინდის დაცვის საკითხს (დ. ნაცვალაძე, 1968: 97-98).

გაზეთ “შრომის” გამოცემის ტექნიკურ-ორგანიზაციულ საქმეებში ჩართული იყო პუბლიცისტი და მოაზროვნე დავით ბაქრაძე (სეველი) (ა. გოგუაძე, 1955: 230).

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, გაზეთის საქმიანობაში აქტიურად მონაწილეობდა აკაკი წერეთელი და კირილე ლორთქიფანიძე. “რა ჰქონდა საერთო ქუთაისის ლიბერალ-ხალხოსანთა “შრომის” ჯგუფთან აკაკი

წერეთელს?“ “საქართველოს იმდროინდელი პოლიტიკური მდგომარეობა, სოციალური საკითხი და 80-იანი წლების რეაქციის შედეგად მისი მიდრეკილება კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმეებისაკენ“ (ა. გოგუაძე, 1965: 141).

აკაკი წერეთლის ყველა პუბლიცისტური წერილი, რომელიც დაიბეჭდა გაზეთ "შრომაში", ეხება რეალურ პრობლემებს და მისი გადაწყვეტის გზების ძიებას. ქუთაისისადმი მიძღვნილი მისი პუბლიცისტური წერილებიდან აღსანიშნავია: "მეორეთ მოსვლის გამო" (1881, №2), "სათიატრო შენიშვნა" (1881, №12), "ნაკუდალა" (1881, №5) "სამღვდელოების შესახებ" (1881, №15), "ქუთაისი" (1881, №16), "რამდენიმე სიტყვა თავადი ალექს. მიქელაძის შესახებ" (1882, №2), "ქალების მოსარჩლე ქალ-ბატონს" (1882, №3), "პასუხი" (1882, №18), "ბატონო რედაქტორო" (1882, №19), "ქუთაისი" 19 მაისს, 1882 წ. (1882, №19), "ჩვენი უკუღმართები" (1882, №20), "მცირე შენიშვნა" (1882, №25), "შენიშვნა" (1882, №189) "სახალხო ლექსებისა და ამბების შემკრებლებს" (1882, №42), "სამგზავრო წერილებიდან" (1882, №7), "ცხელ-ცხელი ამბები" (1882, №45), "საქუთაისო შენიშვნები" (1883, №16)...

აკაკი წერეთელი იმ პერიოდის ქუთაისის რეალური ცხოვრების დასახასიათებლად გადატანითი მნიშვნელობით იყენებს გამოთქმებსა და ტერმინებს: **მწყერობა, მწყერი** – მედროვე ადამიანი. „ყველა დროება წლისა მათთვის ერთია, ყოველთვის ჰპოულობენ საკმაო სითბოს და მარცვლებს საკვებად“, **სალაყბო ანუ პარლამენტი** – თავად-აზნაურობის ყრილობა (ა. წერეთელი, 1960: 132, 147).

აკაკი წერეთელი ქუთაისის იმდროინდელი ქუთაისის რეალობას ასე გვიხასიათებს. "ქუთაისი ერთი უძველეს ქალაქთაგანია საქართველოში, ოდესმე განთქმული ყოფილა, მაგრამ დღეს კი მოწყენით გადალაჯვბია ღრიალა რიონს და გაიყურება შავი ზღვისაკენ, თითქოს უნდოდეს, რომ თავისი დარღები, ერთად რიონის ტალღებთან შერთული, იქ იმ უფსკრულში ჩანთქას!". ირონიასთან შეზავებული ტკივილიც არის გამოხატული. "ერთი შეხედვით კაცს ეგონება, ამ ქალაქს ჰსურსო, რომ თავის თავს გაექცეს, მაგრამ ტალახიდან ვეღარ ამომძვრალა და ის აკავენსო"... გულ-მოსასვლელია ამისთანა მდგომარეობა, მაგრამ მეტი ტკეპნისაგან გულიც დასუსტებული აქვს. ეს გული გახლავთ "ბულვარი", რომელსაც ხალხი "გულვარდათ" უწოდებს და მართლაც, რომ მწუხრისათვის გულის ვარდია ხან-და-ხან" (ა. წერეთელი, 1960: 147).

საპოლემიკო გამხდარა აკაკი წერეთლის გაზეთ "შრომაში" დაბეჭდილ ერთ ფელეტონში ნათქვამი სიტყვები: "რაც შეეხება აქაურს ქალებს, ამაზედ ლაპარაკი არ ღირსო". ამ სიტყვებს "გაუწიწმატებია" ერთი ქუთაისელი ქალბატონი, რომლის საპასუხო წერილი დაბეჭდილა გაზეთ "შრომის" №1 ნომერში. ქალების მოსარჩლე ქალი წერს: "მოგვეცითო ის უფლება, ის აღზრდა, რომელიც თქვენ მიგიღიათ და მემრე ვნახოთ, თუ ჩამოვიდგებითო" (ა. წერეთელი, 1960: 154, 156).

ორატორული მეტყველების შესანიშნავი ნიმუშია აკაკი წერეთლის მიერ ალექსანდრე მიქელაძის დაკრძალვის დროს წარმოთქმული სიტყვა

“რამდენიმე სიტყვა თავ. ალექ. მიქელაძის შესახებ“, რომელიც გაზეთ “შრომაში“ დაიბეჭდა: “საუკუნოდ იყოს განსვენებულის თავადის ალექსანდრე მიქელაძის ხსენება! და ვინატროთ ამ გვარ კაცებისათვის უკეთესი დრო, რომ უსამართლობა მხრებს ვეღარ ამტკვრევდესო“ (1882, №2).

აკაკი პარალელების გამოყენებით ქუთაისის ორ ნაწილს ერთმანეთს ადარებს: “ქალაქი ქუთაისი იყოფა ორ ნაწილად: დაბლობად და მაღლობად, ანუ გორად და ვაკედ. გორა ნაწილი სიხარბით დაჰყურებს მაღლიდან ვაკეს და გულზე სქდება! ვაკე შურით შესცქერის გორას და მწუხარების ოხმივარი ასდის... საკვირველია, რათ შესჩერებიან ერთმანეთს სიხარბით, მაშინ როდესაც თავ-თავის ადგილზე ორივე კარგათაა? მისთვის რომ ადგილობრივ-საზოგადო კანონებს ექვემდებარებიან. – აქ, ამ ქვეყანაში, გამოითქვა პირველად ის ჭეშმარიტება, რომ “თვალები, თუ შუაში ცხვირი არ ედვასთ და არ იყოფოდნენ, ერთმანეთს გააფუჭებდნენ და მხედველობას დააკლებდნო“ (იქვე). იმ პერიოდის ქუთაისში ორი გასართობი ადგილი ყოფილა: “გაღმა – ბალი ფერმად წოდებული, სადაც გაზაფხულზე – მაშინ როდესაც ჯოჯოხეთიც არ უნდა იყოს მოსაწყენი – დროს გატარება შეიძლება... გამოღმა ბულვარი – ბულვარი, ანუ “ხრიკის მოედანი“. უმთავრესი ქუჩა არის “ორპირის“ ქუჩა, ანუ ესრედ წოდებული “ზალიკოს ტაეცილი“ (ა. წერეთელი, 1960: 285).

აკაკის აზრით: “ძვირად სადმე მოიპოვება ქალაქი, რომ ქუთაისს შეედაროს მოუსვენრობითა და მოძრაობით: აქ ყოველივე მოძრაობს, ყველა მოქმედობს, დიდი და პატარა საქმეს აკეთებს, მაგრამ ნასაქმი და ნამოქმედარი კი არსად სჩანს, რა მიზეზია? – მე არ შემიძლიან, რომ პირ-და-პირ რამე ვსთქვა; ორ-გულობას, მოღალატეობას შემომწამებენ და, თუ ისურვებს მკითხველი, ერთ უცხოელ-კაცის შენიშვნებს წარმოვადგენ. — ქუთაისში სასტუმროები სტუმრებზე მეტი არიან, მაგრამ ყველაზედ უფრო სახელგანთქმული “კოლხიდა“ ანუ “ზავთრას“ სასტუმრო. “შეუძლია მოგზაურს აქ ჩამოხტეს, იცხოვროს დამშვიდებით და როდესაც ანგარიშს მოსთხოვს, “ზავთრათი“ გაისტუმროს (იქვე, 286).

გაზეთი „შრომა“ 125 წლის შემდეგ კვლავ დაიბეჭდა ქუთაისში, როგორც საიუბილეო ნომერი, 129 ჟურნალისტის წერილით. ესეც კიდევ ერთი ფაქტი – თანამედროვეობასთან კავშირი.

ამრიგად, გაზეთ “შრომაში“ დაბეჭდილი პუბლიცისტური წერილები მნიშვნელოვან ინფორმაციას გვაწვდის XIX საუკუნის 80-იანი წლების ქალაქ ქუთაისის ისტორიის ერთი პერიოდის შესახებ. აღსანიშნავია აქ მიმდინარე კულტურულ-საგანმანათლებლო ღონისძიებები, სოციალური პრობლემები, ენისა და რწმენის საკითხი, მათ შორის ბანკი და მის გარშემო წარმოშობილი პრობლემები.

damowmebuli literatura da wyaroebi

a. goguaZe, 1955 – a. goguaZe, liberalur xalxosanta quTaisis jgufi: al. wulukiZis saxelobis quTaisis saxelmwifo pedagogiuri institutis Sromebi, t. XIV, quTaisi, 1955.

a. goguaZe, 1956 – a. goguaZe, akaki wereTeli da gazeTi "Sroma": al. wulukiZis saxelobis quTaisis saxelmwifo pedagogiuri institutis Sromebi, t. XV, quTaisi, 1956.

d. kariWaSvili, 1929 – d. kariWaSvili, qarTuli perioduli gamocemebis bibliografiuli mimoxilva: qarTuli mwerloba, #6-7, Tb., 1929.

d. kldiaSvili, 1981 _ d. kldiaSvili, memuarebi: Txzulebani, t. II, Tb., 1981.

d. nacvalaZe, 1968 _ d. nacvalaZe, volski grigol iosebiZe: saxalxo ganaTlebis qarTveli moRvaweebi da saxalxo maswavleblebi, krebuli mesame, Tb., 1968.

n. tabiZe, 1968 _ n. tabiZe, narkvevebi qarTuli Jurnalistikis istoriidan, Tb., 1968.

a. wereTeli, 1960 – a. wereTeli, t. XII, publicisturi werilebi, 1881-1889, Tb., 1960.

z. WiWinaZe, 1916 – z. WiWinaZe, qarTuli gazeTi asi wlisaa; gamosca v. tyeSelaSvilma, Tb., 1916.

scssa, 1881 – saqarTvelos centraluri saxelmwifo saistorio arqivi, fondi 1/121, 1881, saqne 6107;

გაზ. **"Sroma" 1881** – gazeTi "Sroma", 9 seqtemberi, #2; 18 noemberi, #12; 30 seqtemberi, #5; 9 dekemberi, #15; 16 dekemberi, #16, quTaisi, 1881.

გაზ. **"Sroma" 1882** – gazeTi ,,Sroma", 13 ianvari, #2; 20 ianvari, #3; 12 maisi, #18; 19 maisი #19; 19 maisი #19; 26 maisი #20; 30 ivnisi, #25; 10 seqtemberi, #189; 27 oqtomberi, #42, quTaisi, 1882.

გაზ. **"Sroma" 1883** – gazeTi "Sroma", 16 Tebervali, #7; 27 aprili, #16, quTaisi, 1883.

dimitri nazariSvili (1954-1927) - dimitri nazariSvili (1954-1927) (<http://nateba.websail.net/biographies/205-nazarishvili>).

12.03.2019.

estate mWedliZe (bosleveli) - estate mWedliZe (bosleveli) (<http://www.georoyal.ge/?MTID=5&TID=92&id=3463>).

12.03.2019.

saqarTvelos eqimebi (biografiuli leqsikoni) -
saqarTvelos eqimebi (biografiuli leqsikoni) (www.nplg.gov.ge/medics/ka/00000888). 12.03.2019.

qSwkgs - qarTvelTa Soris wera-kiTxvis gamavrcelebeli
sazogadoebis wevrebis (<http://www.nplg.gov.ge/ilia/ka/00016043>).
12.03.2019.

MARIAM KOBERIDZE

KUTAISI AND NEWSPAPER “SHROMA”

The weekly political and literary newspaper “Shroma” was publishing Kutaisi in 1881-1893. The newspaper used to highlight the works of cultural and educational activities in Kutaisi of public figures - Dimitri Dadiani, Dimitri Nazarashvili, Boslevili (Estate Mchedlidze), Kezeli, Davit Bakradze and Grigol Volski.

Akaki Tsereteli and Kirile Lortkipanidze actively participated in the activity of the newspaper. Akaki Tsereteli’s publicistic letters dedicated to Kutaisi and texts of oratorical speech were often published in the newspaper “Shroma”. The most notable among them are: “On the Second Coming”, “Remark regarding the theatre”, “Nakudala,” “About the clergy”. “Kutaisi”, “Few words About Lord Aleksandre Mikeladze, “Toe a woman supporting women”, “The Answer, “Mr. Editor”, “Kutaisi on May 19, 1882”, “Our misfortune”, “Small Note”, “Note”, “To the Collectors of Public Poems and Stories, “Hot News”, “From travel stories”, “Remakrs related to Kutaisi”.

We should remark that Akaki Tsereteli uses figurative terms to describe the real-life of Kutaisi of that period. For example, Quail Hunting’, Quail - self serving-man; “hounds - henchmen of self-serving men; talk fest - parliament...